

V SUNCU

DRAGUTIN M. DOMJANIĆ

TIČICA I JA

Kukmica mala na glavi,
Drobni koraček sim, tam.
Ali kad krila raširiš,
Čisto pod nebom si nam.

Tam je za vsakoga sunca,
Tam je veselja za vse.
Briga te, kaj je tu dole,
Gdo ti tam gore kaj sme?

Vsejedno, kaj si ti mala,
Tvoja popevka zvoni.
Dalko čez brege i dole
Če te nit videti ni.

Kukmica tebi na glavi,
Meni na vrhu škrlak.
Kaj nas je briga za druge!
Pak si popevamo tak.

OBLAČEK

Travniki ravni su v suncu.
Ziblje, pregiblje se trava.
Beli, pozlaćen oblaček
V plavomu nebu si plava.

Dole putujeju doli,
Rudaste šume šumiju,
Ceste se žuriju nekam,
Leta gorice želiju.

Cvetje budi se i cvete.
Snočka još v listu je spalo.
Mali oblaček odhaja,
V suncu topi se pomalo.

Beli i zlatom zarubljen,
V plavomu nebu on zgine —
Lepo je čas samo živeti,
Če se tak v suncu pogine.

DRAGUTIN M. DOMJANIĆ

SKICA — B. BORKO

1.

Pesniškemu delu Dragutina M. Domjanića bi mogli očitati, da ni sodobno. Njegovi osnovni elementi so: senzibilnost, sanjarstvo, beg od realnosti, asocialnost. Oblika je izbrušeno artistična. Teh elementov ni v našem času. Nova poezija je prepojena z življenjsko energijo; nje ne spremlja imaginarna «muzika sfer», marveč divji ritem prevratov. Današnja poezija je refleks podzavesti, zato je vzburkana in na videz kaotična. Njena beseda je bolj dražilna in opojna nego tolažilna in pomirjevalna.

Poezija Dragutina M. Domjanića bi bila s tega vidika «stara». Ali tak očitek ne zadene bistva lirike. Njena naloga ni, da za vsako ceno verno odraža svoj čas. Mogoči so vsi stili poleg prevladujo-

čega. Prava lirika bodi zvesta edino-le pesnikovi osebnosti. Od nje zavisi, ali in kakšno podobo bo dala svojemu času. Dragutin M. Domjanić roma skozi naš čas, z očmi, ki najrajši zro v minulost. Z dušo, ki najrajša sanja. Hodi kot tujec po svetu, ki nima ušes za njegove najbolj odbrane besede. V brutalnem kipenju sedanjosti je njegova poezija romantika in sentimentalna idila. V nji je tiha intimnost starih, dragih spominov, mirna, neskaljena lepota dragocenih miniatur. Tako se skloniš k šopku vijolic ali čitaš davno antično zgodbo izza časa, ko so ljudje še verovali v stare bogove.

Kakor hrvatska moderna sploh, je bila tudi Domjanićeva poezija koncem devetdesetih let in na začetku 20. stoletja pod vplivom francoske simbolistične in impresijonistične lirike. Tudi njo je opral pelud dekadentskega nastroja. Ali Domjanićeva senzibilnost ima globočji izraz: je podedovana in vsrkana v okolju, ki je bilo še polno nesodobnih elementov. Domjanićeva pesem ni po svojem duhu buržoaska, kakor so n. pr. pesmi njegovih vrstnikov M. Begovića, M. Nikolića in drugih. V nji je skrita zadnja, agonična, vse odpuščajoča nežnost stare izživete kulture. Iz nje govori v rodovih kultivirana odbranost.

Dragutin M. Domjanić je potomec hrvaškega nižjega plemstva. Plemič v poeziji kakor R. M. Rilke, zato tudi tako sanjav in nežen. Še njegov oče in ded sta živela v ožjih spominih na baročno kulturo. Videla sta naglo propadanje hrvatskega fevdalizma in dekadenco vsega, kar je bilo odbrano po Horacijevem: *Odi profanum vulgus...* Zagorsko plemstvo je bilo še v prvi polovici 19. stoletja nosilec regionalno pobarvane, s poslednjimi krči umirajočih izpolnjene romantike. Njegova senzibilna prefinjenost je bila i smešna i tragična. Turgenjev je v studiji o Hamletu in donu Quijottu dobro opozoril na značilno lastnost vseh izrazitih človeških tipov, da so hkrati smešni in tragični. Take, ne toliko originalne kolikor izrazite plemiško-dekadentne tipe, je podal v svojih povestih in romanih Šandor Gjalski. In četudi njegov kritik I. Nevistić podčrtuje smešno, netragično usodo teh večno o preteklosti sanjajočih, lenih in zapravljivih zagorskih plemičev, se nam vendar zdi, da je bil v tej smešnosti kos donkihotske tragike. Vsak umirajoči družabni sloj se vidi nastopajočemu razredu smešen, dasi utegne biti v socialnem umiranju toliko tragike kot v individualnem, če je samo umiranje tragično. Dragotinu M. Domjaniću je bilo dano, da ohrani v svoji poeziji vonj te smrti, nje melanholične privide, njeno vročično sanjarstvo. Gjalski je doumel socialno umiranje zagorskega plemstva epično in je ustvarjal epigonsko blede junake. Domjanić je občutil zaton

hrvatskega fevdalizma lirično, kot čuvstvo, sliko in ton, zato je naravnejši, izvirnejši in intimnejši. Zbog tega ima njegova poezija tudi ondi, kjer se zdi, da je subjektivni moment docela izločen, v njegovih kajkavskih slikah («kipci»), transcendentalen vonj mirnega, idiličnega sveta in sladko naivnost zagorske domačnosti — vonj v plemiških domovih dozorele romantike.

2.

V osebnosti Dragutina M. Domjanića je tedaj determinirano prav tisto, kar je vrelec pesniške sile: čuvstvenost. Pesnikova čuvstvenost je preobčutljiva; v njeni razneženosti zaznavamo dediščino prednikov (pesnikov ded je pisal latinske verze) in elemente umirajočega socialnega osredja, izpolnjenega s tradicijami in z odbrani kulturnimi vplivi. Ta glasnik minevajočih lepot, pesnik večera socialne dobe, ki tone brez nadeje v novo jutro, je dobil skoroda naravno pravico, da ubira melanholične strune. In zares je osnovni ton Domjanićeve lirike globok, otožen moll. Praviloma je pesnik samo takrat uporniškega duha, če je zrasel v okolju, ki je ionizirano po mladostnem, neizživetem elanu prebujenega ali prebujajočega se družabnega razreda. Domjanić pa je preživel za pesnika najvažnejšo dobo v starih zagorskih graščinah, med ljudmi, ki so vsi čutili tragiko zatona. V biografiji na koncu njegove prve pesniške zbirke «Pjesme» čitamo: «Ta sredina brez mlade moške energije, navdihnjena z nemško romantiko, s spomini na fevdalne čase in z bojaznijo pred bodočnostjo novega časa, je udarila v prekrasem kraju našega Prigorja pečat Domjanićevemu življenju in poeziji.»

Zbirka «Pjesme», ki vsebuje pesnikovo liriko nekako do leta 1910., je njegov najizrazitejši dokument, zakaj poznejša kajkavska idilična poezija se nam vidi le pozni sad resignacije po boju s silami, ki so v tej knjigi v konfliktu s pesnikovo občutljivostjo in imaginacijo. Že sama razdelitev pesmi je značilna. Zbirka obsega šest delov, izmed katerih so posebno pomembni naslovi: «Život», «Minula proljeća» in «Sanjarije». Pesnik skuša doumeti in občutiti življenje, nato pa razmišlja o minulih pomladih in se udaja sanjarenju. «Kanconijer» je zbirka pozne trubadurske poezije. Pesnikovo umevanje življenja je na prvi videz pesimistično. Ali to umevanje je bilo premalo racionalno, da bi bilo privedlo k titanskemu obračunu z življenjem, kakor ga srečujemo v poeziji S. S. Kranjčevića. Vzlic pesimistični izpovedi v pesmi «Ridi Pagliaccio», v «Životu» in v «Tajni», je Domjanić v odnosu napram življenju bolj melanholik kot pesimist. Pesimizem — to nam potrjuje splošno znana izkušnja — izvira vedno iz umstvenega

spoznanja in je rezultanta doživljene ali v mislih izkonstruirane življenske filozofije. Melanholičen odnos je drugačen: v njem drhti žalost za minulim ali minevajočim, bolešno spoznanje ničernosti sveta, nenasičeno hrepenenje za nedosežnim; iz njega čutimo rahlo boleost odpovedi in podzavestno težo neizživetega ali slabo izživetega življenja. Pesimističen življenski nazor je sad izkušenj, posledica razočaranj z naivnim realizmom, medtem ko je melanholija mirna bolezen čuvstev ali zagrenelost romantično nastrojenega duha. Tak melanholik je Domjanić. Manjka mu vere v življenje, kakor je nedostaja vsem, ki so predestinirani, da s svojo preobčutljivo dušo izražajo propadanje kakšnega socialnega sloja ali kulturnega tipa. Boli ga razočaranje, ne more se prilagoditi brutalnim zahtevam življenja, zakaj:

Sreem sam uvijek ostao diete,
 uvijek, ko pauk sitne si niti,
 pleo sam maštom koprenu tanku,
 htio sam žića beznadje skriti.
 Strgaste nju, okružiste mene
 borhom za kruh bez milosti gadnom,
 i jer sam isko značaj bez sjenke
 sanjarskom ludom zvaste me jadnom,
 a dok za uzori kleco sam viek,
 vi ste digli još časniji tek.

Posledica tega je nemir in pesnik kliče svetu: «Dajte mi smirit se, bilo ma gdje!» Včasih se mu zahoče življenje za vsako ceno; v takih trenutkih kliče n. pr. «Amo šampanjca» in s tipično resignacijo dobe Ludovika XVI., ki je zamirala v zagorskih plemiških kurijah stoletje kesneje, nagiblje k ustnam čašo užitka:

Pjena je slatka — kad blizu je talog,
 uvijek je doba još razbiti čašu!

Življenski problemi ostanejo pri pesniku nerazrešeni; njegov ideal se premakne v imaginarnost:

Al vjerujem u dalek ideal,
 pa makar ga i onda istom nešo,
 na nepoznati prekogrobni žal
 kad jednom stupim...

Svoj odnos do življenske stvarnosti uredi pesnik z mirnim poklicnim delom in s pesniškim stvarjanjem, ki mu dovoljuje kult lepote, odbranosti in ukusa. V pesmi «Plemkinji» čutimo to aristokratsko izoliranost mladega Domjanića:

Jer ti se gnjušaš ko i ja
 od svake duševne prostote.
 Ti ljubiš plemstvo čiste misli
 i vječne bestvarne ljepote,

ti mrziš sviet, što znojnom rukom
 prinosi žrtve boštvu tiela
 i trga smjeloj misli kreljut
 i tihoj sanji krilca biela —
 ti mrziš sviet taj ko i ja.

Pesnikova nemoč in neoboroženost v boju z življenjem je posledica dejstva, da pesnik tega življenja sploh ne razume. Značilna, dovolj znana pöteza vsake romantike. Od nje poteka prednost, ki jo ima pesnik pred onimi, ki mislijo, da razumejo življenje. Pesnik vodi svojega čitatelja proč od stvarnosti, v zasanjene pokrajine, v prirodo, ki je osvetljena z njegovo lastno, kakor mesečina mehko dušo, v kraje, kjer ni čutiti trušča in nemira vsakdanjega življenja; kjer ni večne pristude nad človekom. Ne analize življenja, ne razpečatenja njegovih skrivnosti, ne boja s svetom, četudi boja s prezirljivim posmehom na ustnah — marveč sanj in utehe se hoče pesniku. Po prvih krizah in spopadih postaja njegova poezija čedalje bolj prosta vsake meditativnosti, dokler se ne zjasni v vedrino popevke, ki se po barvi in tonu, po preprosti govorici približuje narodni pesmi.

V zbirki «Pjesme» prevladujeta senzibilno doživljanje prirodnih nastrojev in trubadursko sanjava erotika. V ljubezenski liriki («Minula proljeća») drhti sladka naivnost. Kakor galeb, ki si zaželi morja, leta pesnikova misel k ljubici; rad bi jo videl kot ciklamo in sebe kot sapico, ali pa se sklanja k nji kot zlati žitni klas k rdečemu maku. V to blago iskanje ljubezni se vlivajo spomini, zdaj svetli zdaj mračni: cvetoči glog, vonj akacij, ki zaveje čez samostanske zide, žitna polja, senožeti, vse pripoveduje o tem, kar je bilo in o koprnenju po tem, kar ni moglo biti. V to erotično liriko vplete pesnik tudi Kettejeve verze:

Uzalud mi, uzalud sve,
 zaboravit ne mogu ne!

V «Kanonieru» se izgublja v svetu pravljic. Sanjari o romantični ljubezni s plemkinjo ob jasminovem grmu, o daljni deželi cvetočega lotosa, o davnih markizicah, o starih gradovih, kjer so

stare gitare sa malo još struna,
 mrki portreti na ruševnom zidu,
 satovi drevni, što jedva još idu,
 sumračna soba, sva šaptanja puna.

To je odmev zdavnaj minule noblese in galanterije, poezija grajskih parkov, njih nasadov, vod in kipov, odblesk sveta, ki se zrcali v pesnikovi duši napol resničen napol imaginaren: svet polrealizma in polromantike kakor na Böcklinovih slikah. V «Sanjarijah» se zopet spominja minulih lepot in doživetij, ki so za-

pustila v duši grenko sesedlino otožnosti in spoznanja, motri prirodo v njenih izpremenljivih nastrojih in očituje ponos proti svoji Gospej kakor naš Kette:

Poniziti se ne znam ja,
pred čovjekom još nisam kleko
i zadnji zbogom nisam Vam,
ne, svojem snu sam rekô.

Povsod tedaj minulost, sen, potreba pozabe in utehe.

Njegova priroda («Slike in pričanja») je baročno pestra in oživljena z mitološkimi bitji; nekatere slike spominjajo olimpsko vedre poezije Vladimira Vidrića. Šumenje vetra nad jesensko ravnico, prihod noči na žitno polje, tema na jezeru, svitanje poloblačnih juter, minljiva nežnost cvetočih dreves — ti in podobni motivi so v skladu z melanholičnim tonom, ki se oglašča na vsej klavijaturi pesnikovih čuvstev.

Čeprav ima Domjanić dokaj pesmi s pomladnimi in poletnimi motivi, je vendar v njegovi poeziji največ jesenskih barv: temni oblaki in rumeno listje, ki šumi v vetru, simbolizira pesnikovo prebujenje iz sanjarenja, kjer je gledal svojo prirodo, refleksje lastne duše na spečih jezerih in tihih gozdovih z Driadami. In kakor koračnica pošasti se nam zdi pesem o jesenskih meglah:

Idu več magle sa pokajnim ruhom,
spuštaju teško nad strni se suhom.
Sive su usne, a slipeo im oko
mrtvo, u očnice skrito duboko.
Idu ko sablasne vojske bez zvuka,
prekrivši polja, što puna su mûka.

Ob tem «marche funèbre» jeseni je tako tiho, «da šutnju je čuti». In resignirano veli pesnik:

Zastri sva okna, to jesen sad ide,
mogle bi magle da dušu nam vide.

3.

Po krčevitih krizah senzibilnosti, po znosnem premirju med realnim življenjem in deželo pesniških sanjarij, nastopa doba, ko Domjanić zapusti markizice in grajske parke, ko se na videz odpove tudi svojim melanholičnim goslim — *les sanglots longs des violons de l'automne* (Verlaine) — in ubere strune docela nanovo. Tu se začena njegova kajkavska poezija, ki je zbrana v dveh zbirkah: «Kipci in popevke» (leta 1917.) in «V suncu i senci» (1927). Njegov preokret od aristokratske snovi k pesništvu, čigar plebejstvo je dovolj označeno s tem, da je zloženo v narečju, ni tako nenaraven kot se vidi na prvi pogled. Tudi tu je v prvi

vrsti odločil pesnikov psihološki odnos napram vsakdanji okolici. Domjanić čuti, da je dokončno propadla zagorska romantika in da tempo modernega življenja neizprosno ruši zadnje trhle sledove fevdalizma. V hrvatskem svetu se je popolnoma uveljavil meščanski živelj, čigar literarni izraz sta bila i realizem i moderna. Ostanki nekdanj vladajočega razreda so potisnjeni v vrsto inteligence z državnimi in svobodnimi poklici; obračajo se med dvema socialnima kamenoma: meščanstvom in kmeti. Meščanstvo se vdaja čedalje bolj pohlepu po materialnih dobrinah in se toli naglo prenavlja, da ne more razviti čuta za tradicionalne vrednote in za notranje, duševno uživanje življenja. Iz njegove nasičene atmosfere zamika pesnika nazaj k naravi. Sem ga zvabijo tudi spomini na mladost. Tu je še svet idil, svet od moderne civilizacije nepokvarjenega ljudstva z njegovim spoštovanjem tradicij, z njegovo vero, z njegovim socialnim cenzusom. Pesnik občuti silneje nego kdaj poprej vonj domačnosti, sladki dih zagorske zemlje, lepoto pokrajine z gozdnatimi gorami, s prikupno konfiguracijo podgorskih tal, z vinorodnimi griči, z nekam miniaturnim in hkrati toplim značajem vasi in cerkva s številnimi stezami in cestami.

Ta pokrajina ima «staro hrvatsko dušo», — to je Matoševa «dobra, poštena Kroacija». Domjaniću je ta tip hrvatstva čuvstveno najbližji, saj ga spominja starega plemstva, ilirizma in leta osem in štiridesetega. V poudarku regionalne zavesti vidi protest zoper barbarski tank nivelizacije, zoper prodiranje materialistične civilizacije; hkrati pa mu regionalizem poenostavlja poezijo in jo vrača k ljudstvu, kjer še cvete idilična preprostost in naravna srčna toplota.

Tak psihološki razvoj si zamišljamo ob prelomu Domjanića — aristokratskega trubadurja in Domjanića — kmečkega poeta. V jedru je tudi njegova nova poezija zgolj beg od realnosti in sanjarsko doživljanje; tudi ta kmečka idilika je sad pesnikove senzibilnosti. Brez dvoma pa so se tej psihični potrebi pridružili še vnanji vplivi. Literarni regionalizem se je zagledal zlasti v francoske vzore, saj je bil A. G. Matoš prinesel iz Pariza novo, impresijonistično promatranje pejzaža in ljudskega življenja, bolj ali manj zakrinkano novo romantiko in je sam opeval v arhaističnem sonetu stari Grič, krv Ilira in solzo Matije Gupca:

Ta žuhka suza, slatka kao k a j.

Sladki «kaj» je zamikal Domjanića, iščočega ton in barvo hrvatske starine — zagorsko z vinsko trto ovito Romantiko —, imel pa je odmev tudi sicer; Matošev učenec in tovariš pesnik Ljubo

Wiesner je osnoval revijo «Grič», ki je bila — žal le kratko časa — prvi organ artističnega regionalizma. Domjanić se je vrhu tega mnogo bavil z rusko in slovensko poezijo. Izmed nemških pesnikov mu je bil najbližji Heine — odtod elementi nemške «Lied» v njegovi kmečki poeziji —, izmed francoskih pa Verlaine, zopet mojster v slikanju čuvstev. Slovenska in ruska poezija ga je utegnila ogreti za melodiko, ki jo dajejo verzom moške rime, ki jih je v kajkavščini izdatno več nego v štokavščini.

Vi ne zamerite, da reč mi ni tak fina,
Da ja Vam pišem tak, kak doma se spomina,
Tak mislim ja navek, ja nisem rad v paradi,
I znam, taj jezik naš Vi imate tak radi.

Tako se začenja v zbirki «Kipci in popevke» pesem, ki v nji opeva mesec rožnjak (slovenski rožnik) in pravi o maju, da

..... to ime vučeno
Nam čisto strajnsko je, je l' zmisli Vas na kaj?

V vsem: v govoru, v imenih mesecev, v zagorski prirodi, išče pesnikovo čuvstvo, žejno pozabe in idile, domačnost. Domačnost upija vase vizuelno: odtod predvsem Domjanićev pejzaž, ki ima po navadi vinograde (torej hribe), številne ceste in steze (beseda put, putevi se pri njem zelo često ponavlja in res je Zagorje izprepleteno z mnogimi stezami, ker je gosto obljudeno), potem cerkve in kapele, jagnedi ob cestah, kmečke hišice («starinske, z visokimi krovi») prisojna pokopališča, stare graščine, vrtove in travnike s cvetlicami, gozdove in njive. Domačnost je v ubrani celoti vsega tega, v «kipecu», ki se zazrcali v pesniku, v skrivnosti idiličnega nastroja, v individualiteti pokrajine. Dalje zaznava domačnost s sluhom: čuje popevke fantov in deklet na vasi in med trtami, uživa v petju ptičev, ki tudi pojo «drugače» ko drugje. Stari rekvizit vseh lirikov se pri Domjaniću zlije z individualiteto pokrajine in ga ne moremo ločiti od pesnikovega Zagorja. Sem gredo glasovi procesij, poezija jutranjih maš in muzika zvonov nad brdi, ki še bolj zveni iz zagorskih pejzažev Ljube Wiesnera in Zvonka Milkovića. Naposled je v tej domačnosti mnogo vonja. Vonjajo stare reči po dragih, davnih spominih, diše cvetlice («Glicinije pak se zaplavile i slatko dišeć me pozdravile» itd.), vonjajo jutra in večeri; dekletom diše nedri po cvetlicah, prst vonja in vsa pokrajina je polna vonja... Najsilnejši so, kajpa, vizuelni efekti, ki so najbolj v skladu s pesnikovim artizmom. Domjanićeve kajkavske pesmi so ali popevke (pesmi nastroja) ali pa kipci (slike, imaginistična poezija).

V izražanju nastrojenja je poln mehkode in iskrene sentimentalnosti, ki jo zaznavamo v tej poeziji kot dano dispozicijo. V

slikanju prirode ume s preprostimi sredstvi narisati podobo, ki se ji da še težko kaj dodati. Citiram začetek pesmi, ki v nji opeva mesečino in ki pričuje, koliko pripomore pesniku k melodijoznosti kajkavska, tako rekoč slovenska poetika:

Spi jalšina.	Na te črne,
Mesečina	Oštre trne
Tenko tkanje tke	Sipa svetli cvet,
I med breze	Pak te pela
Riše steze,	V bela sela,
Po njih senja pè.	V čudni tihi svet.

Samo v gori
 Tam med bori
 Kut je mraka pun.
 Tam na malih,
 Kmičnih valih
 Bel se ziblje čun.

Takih kolorističnih motivov, ki združujejo v sebi mimo barve še melodiko besede in dinamiko dogajanja (sanja, ki hodi po stezah itd.), je v Domjaničevi liriki vse polno in ji dajejo osobit čar, ki obstoji iz dveh efektov: preprostega in blagoglasnega izraza in obilne barvitosti. Vzorna pesem v tem pogledu je tudi «Medjimorska» v «kipcih in popevkah», ki opisuje s klasično preprostostjo narodne pesmi in hkrati z rafinirano čuvstvenostjo moderne poezije dekliško in fantovsko kljubovanje ter polaga v medžimurski pejzaž s cvetočo ajdo dražestno ljubezensko komedijo:

Kakti srebro hajda cvete,	Čez hajdinu steza vodi,
K njoj se pašči drago dete,	Po njoj duša moja hodi,
Hajda jošće zrela ni	Kaj ti dobro puta znaš,
Da bi mogla žeti ti!	Da ne zajdeš v glibi šaš.

Vre i zvezda se zažiže,
 Dalko je do tvoje hiže,
 Komaj joj se vidi dim,
 Hodi, pucek, rajši sim.

Fant vabi dekle in gleda bele oblake, ki «išče si pajdaša vsaki», ali dekle je «strašno gizdava duša» in gre mimo: bržčas k drugemu.

Ali kad bu hajda zrela,
 Kad buš pak se verit štela,
 Bum škrljak na vuho del,
 Ne bum te nit poznat štel!

V teh pesmih srečuješ mimo slik, ki se jim pozna konstrukcija, verze, ki se nam vidijo lirično tako čisti in dozoreli, kakor da bi nastali v mesečnih nočeh daljnega vzhoda, ko je največji mojster Li-tai-pe popival s svojo senco in z luno. Nekatere pesmi so tako

primarnolirične, da so brezčasovne. Zdi se mi, da bi utegnila biti pesem «Ciklame, krvave ciklame» — vsaj v treh, štirih kiticah — tako čist refleks svetovne vojne, kakor so pri Li-tai-peju spomini na boje z barbari.

I došla je noć ili žalost
Na nebo i zemlju i na me
I videl sem vsigde po svetu
Ciklame, krvave ciklame.

Druga zbirka «V suncu i senci» (1927) ima nekaj še popolnejših pesmi in je po svoji opremi in notranji intimnosti pravi brevir čiste hrvatske domačnosti, ki je v nji našel ta pesnik zašle kulture, eden poslednjih vitezov in trubadurjev, pokojno pribežališče pred razrvanim, vzburkanim časom.

Tu brat mi je vsaki,	I srce mi greje
Tu doma sem taki,	I z menom se smeje
Pogodit bi mogel i speć.	I v žalosti plače takaj.
Poznati su puti,	Em nikaj ni slajše,
Tu vsigde je čuti	Ne čuje se rajše
Ljubljenu domaću mi reč.	Neg dobri i dragi naš kaj.

V tej poeziji pa je tudi mnogo nastrojev, slik in podrobnosti, ki so pretesno zlitii s pokrajino, ki jo pesnik opeva, in z dušo njenega ljudstva, da bi človek, ki tega intimnega odnosa ne pozna, občutil vse odtenke. Tu omenjamo n. pr. motive iz starega Zagreba. V njih sta dva tona: eden, ki se z drhtečo ljubeznijo klanja vsemu, kar je v teh zakotjih starega, in drugi, ki izvira iz nerazpoloženja nasproti negaciji te ljubezni in prvega samo bolj akcentuira. Iz teh motivov veje dih Zagreba, ki ga je v današnjih dneh vedno manj — Zagreba-Griča, tega simbola regionalne zavesti, barijere domačega življa, priče nekdanjih, romantiku lepih časov. Tu je domena hrvatskih patricijskih rodbin, ki propadajo kakor vse, kar ne more korakoma s časom. Dočim Domjanić opeva njih spomine in svetle vizije, jih Miroslav Krleža secira s proustovsko analizo.

4.

Po obliki je Damjanićevo pesniško delo artistično. Z verzom ima spoštovanje parnasovca; pravilne strofe, eleganten, gladek ritem in blagoglasni stiki očitujejo, da je pesnik ubran v samem sebi. Vers liber je v Domjanićevi poeziji neznan pojav. V vsem čutiš nekako vnanjo korektnost, ki je v skladu z notranjo vsebino. Domjanić tudi ne piše sonetov; tu in tam zadene ton lirične balade ali romance. V štokavskih pesmih ga izda zdaj pa zdaj kak kajkavski naglas, ki pa ga je postavil pesnik po vsej verjetnosti

namenoma, da doseže večje blagoglasje. Domjanič ljubi muziko pesniške besede in je v tem pogledu najbližji moderni, čeprav stoji sicer sam zase in si ne da prilepiti šolske etikete «modernist». Z oblikovne strani ni prinesel Domjanič v poezijo nič novega, k večjemu le strožje spoštovanje forme in večjo eleganco ritma; upeljal pa je to posebnost, da upleta v nekatere pesmi ruske in slovenske verze. Tako ima tudi v kajkavski liriki slovenski refren po O. Župančiču:

Dojdi, ves svet bu sad spal,
Nigdo za nas ne bo znal,
Nigdo nam tajnu ne sluti.

Tiho prihaja mrak,
Plah je njegov korak,
Ni ga čuti.

Sploh je imela slovenska moderna lirika precejšen vpliv na Domjaničevo kajkavsko liriko. Tako ima motive, ki jih radi opevajo tudi naši poetje, zlasti Kette in Aleksandrov, marsikje se čuti pokrajinska sličnost (Zagorje in Dolenjska ter Štajerska!) in duševna sorodnost, ki je brez dvoma zlasti v krajih ob Sotli, v Medžimurju in v vzhodni Štajerski zelo tesna.

V Domjaničevem hrvaško-kajkavskem svetu so popularne slovenske pesmi in melodije in če postavimo na tehtnico še sorodnost besednega zaklada in akcenta, imamo v tej kajkavski liriki napol slovensko napol hrvaško pesem. Dejali bi pa, da je njen značaj bližji hribovsko-vinogradniškemu tipu slovenstva nego ravninskemu tipu hrvatstva. Potemtakem je Domjanič s svojo kajkavsko liriko v nekem zmislu tudi slovenski poet, dasi nam je sicer izvor njegove poezije, ki ga vidimo v romantični senzibilnosti poslednjega trubadurja hrvaških viteških časov, po svojem socialnem in kulturnem jedru tuj.

POVRATEK K IMPRESIONIZMU V POEZIJI

S T. L E B E N

Od Baudelairea v evropskem pesništvu ni bilo samoniklega preloma v novo smer. Simbolizem je sicer v letih 1880.—1890. nastopal sila bojevito in revolucionarno, rušeč temelje klasične in romantične poezije, vendar ga kljub vihnemu in prekucuškemu nastopu ne moremo smatrati za prelom, ker je v bistvu le logično-razvojno nadaljeval in izpopolnil vse ono, kar je bila pripravila romantika z Lamarčinom, Vignyjem, Mussetom in Hugojem in kar je končno bolešno mogočno poglobil Charles Baudelaire s svojo edino pesniško